

“Dacă trăia Paul Erdos nu se întâmpla acest lucru!”

Graficianul Paul Erdos în atelierul său, în anii '80

“Dacă trăia Paul Erdos nu se întâmpla acest lucru!” Ce nu se întâmpla, se vor întreba cititorii? Nu s-ar fi ajuns în situația hilară să trebuiască să se adune semnături ale artiștilor din întreaga țară, și din străinătate, ca să nu se distrugă o lucrare de artă. Paul Erdos a fost vicepreședinte al Uniunii Artiștilor Plastici din România și președinte al filiale UAP din Satu Mare. Nu într-o perioadă de deplină libertate și viață democratică. Marele artist, prezent de exemplu la Bienala de la Veneția, a trăit în perioada regimului comunist. În aceste condiții a reușit, așa cum spune într-un interviu publicat în revista Utunk, din anul 1976, să dea de lucru artiștilor din Satu Mare. Filiala avea 12 membri: Szilágyi Béla, Fodor Kálmán, Szatmári Ágnes, Ion Popdan - pictori; Domokos Lehel, sculptor; Aurel Cordea, Lucian Cociubă, Paulovics László și Paul Erdos - graficieni. Artiști tot unul și unul, recunoscuți pe pan național și internațional. Publicăm acest interviu în aceste pagini prin care încercăm să arătăm că Domokos Lehel, singurul sculptor din echipă, era unul dintre cei mai talentați artiști pe care i-a avut Satu Mare. Sculptorii care reușesc să facă artă monumentală sunt rari. Satu Mare l-a avut pe Aurel Popp, pe care Paul Erdos îl evoca și în 1976. Plecat din Satu Mare, alt sculptor care, stabilit în Elveția, a făcut o carieră fulminantă în străinătate este Gyorgy Adalbert.

Că se va distruge sau nu fântâna arteziană a lui Domokos Lehel, intitulată de artist “Izvorul de piatră”, rămâne de văzut. Ceea ce va rămâne este scandalul iscat de conducerea Primăriei Satu Mare, total insensibilă la fenomenul artistic, așa cum se dovedește din așa-zisa “modernizare” a Centrului Vechi. Ce mai merită reținut din scurtul interviu a lui Paul Erdos? Că, în calitate de președinte al UAP Satu Mare,

a dat de lucru artiștilor. Așa se face că atât în Centrul Nou, la construcția Palatului Administrativ, cât și în Centrul Vechi, la Filarmonică, la Casa Meșteșugarilor, în unele întreprinderi, au lucrat artiști plastici profesioniști. Adică au făcut artă acolo unde, acum, din păcate, nu mai sunt chemați artiști. Greșeala este în primul rând autorităților, care nu le permit arhitecților să apeleze la artiștii plastici. Dacă Leonardo da Vinci ar trăi acum, ar fi șomer. Un proiectant de mâna a doua ar mângâli pe perete “Cina de taină”. În timp ce unii “învechesc” prin restaurare moștenirea istorică și culturală, iată că alții “înnoiesc”. Adică fac din artă autentică kitsch.

Trecând peste această paranteză, provocată de fiica marelui artist Paul Erdos, la rândul ei critic de artă, Iudita Erdos, vom încerca, republicând articole din presa vremii, să-i schițăm un portret sculptorului Domokos Lehel. Am selectat articole din presa culturală de limbă maghiară, aparținând unor critici de artă, unor scitiori care, într-o perioadă dificilă, au apărut opera unor artiști moderni în toată puterea cuvântului, care au făcut artă adevărată într-o perioadă dificilă.

Domokos Lehel a apărut ca o mare speranță. A fost apreciat încă de la început. A fost salutat după ce a expus la o expoziție la București, a participat la tabere de creație. De fiecare dată, în cadrul expozițiilor colective, lucrările lui au fost remarcate prin originalitate, prin simbolică, prin mesaj. Publicăm câteva articole și fragmente din cronicile apărute în primii ani de activitate artistică.

D. Păcuraru
pagina 3

Cuvinte la despărțirea de Nicolae Dabija

PAGINA 6

Festivalului Internațional “Matei Vișniec” se desfășoară online

Prima ediție a Festivalului Internațional “Matei Vișniec” se desfășoară online, în perioada 21 - 27 martie, marcând, prin prima și ultima zi de festival, două date importante în calendarul cultural - Ziua Internațională a Poeziei și Ziua Mondială a Teatrului.

Organizatorul evenimentului este Muzeul Național al Literaturii Române (MNLR). În fiecare zi, începând cu ora 11:00, vor fi postate - pe pagina de Facebook, pe site-ul MNLR și pe platforma culturaindirect.ro - o serie de lecturi din creațiile proprii ale poezilor invitați, care locuiesc în țară sau în străinătate: Anca Mizumschi (Arizona, S.U.A.), Irina Nechit (Republica Moldova), Florin Iaru, Carmen Veronica Steciuc, Vlad Berariu, Teodor Dună, Andrei Codrescu

(Brooklyn, S.U.A.). Serile festivalului sunt dedicate dramaturgiei și cinematografiei. uinică, Teatrul Național Radiofonic va lansa, pe site-ul www.eteatru.ro, colecția Matei Vișniec, o bogată arhivă de spectacole radiofonice realizate după piesele sale de teatru.

“Piese de teatru, montate de regizori din România, Franța, Italia, Spania, Brazilia și Uruguay, performance-urile “Decomposed Theatre”, concepute de opt regizori din cadrul Trupei de Teatru Trap Door, coordonate de regizoarea americană Beata Pilch, lecturi de tip “maquette” ale actorilor trupei de teatru L'Echoscene din Franța, vor fi postate în regim live pe pagina de Facebook a MNLR”, precizează organizatorii.

Roverul trimis de NASA a surprins primele sunete de pe Marte

Roverul Perseverance al NASA a surprins în premieră sunetele emise de propriile roți în timpul deplasării pe “Planeta roșie”, a anunțat agenția spațială americană, relatează joi DPA. Sistemul de microfoane EDL (Entry Descent and Landing), cu care este dotat Perseverance pentru captarea sunetelor în timpul pătunderii în atmosfera marțiană, a coborării și a asolizării pe Marte, a înregistrat peste 16 minute de sunete pe parcursul deplasării sale pe 27,3

metri pe suprafața marțiană, la data de 7 martie. Înregistrarea audio cu sunetele emise în timpul deplasării a fost făcută publică miercuri. Vehiculul robotizat, care cântărește în jur de 1.000 de kilograme și are dimensiunea unei mașini mici, a atins suprafața Marte, în urma unei manevre riscante de asolizare, la data de 18 februarie, după o călătorie de aproximativ 480 de milioane de kilometri prin spațiu.

Felicia Hrihorșan: “Îmi prețuiesc darurile, îmi urmez misiunea”

PAGINA 5

TRADIȚII

Printr-un ritual complex, numit "prinsul Suratelor" în Muscel, Argeș, Dâmbovița, "înfrățitul și însurățitul" în unele zone ale Olteniei, însoțirea în Țara Hațegului, „prinsul verilor și vărurilor” în sudul Transilvaniei, se realiza despărțirea copilăriei de tinerețe. Gestul ritualic reprezintă un legământ juvenil legat până la moarte, pe alte criterii decât cele de rudenie (prietenie, sex, afinitate sufletească), la Sântoader dar și la alte sărbători, precum Moșii de Vară, Mătcălaul, Rapotinel Țestelor.

În marțea vaselor, gospodinele spală toate oalele cu funingine, pentru a le putea folosi în Postul Mare

În sâmbăta lui Sântoader, fetele care au împlinit 14 ani își despart părul cu cărare la mijloc

Dacă în numerele anterioare prezentam obiceiuri din luna martie, precum și tradiții de dinaintea lăsutului de sec, în acest număr vom prezenta, pe larg, ritualuri și cutume practicate de către creștini odată cu intrarea în Postul Sfințelor Paști.

În prima săptămână a celui mai greu post de peste an, fetele nu obișnuiesc deloc să iasă din case, și mai ales pentru șezători.

Credința este că o herghelie divină, condusă de Sântoader și constituită din 8 feciori frumoși, îmbrăcați în costumele populare cele mândre, care se iau doar la mare sărbătoare, ar intra în casele cu șezători să ia fetele la joc, după care zboară cu ele, le lovesc cu copitele etc.

Sărbătoarea cucilor, care se celebrează înainte de Săptămâna Cailor lui Sântoader, este o datină de primvară, care are rol de purificare.

Tinerii flăcăi se costumează cu fuste și cu glugi special confecționate din pânză de cânepă, lână, fulgi, pene, hârtie colorată, aplicații de lână, broderii. De asemenea, costumațiile tinerilor mai au și două coarne înalte, obligatoriu un băț în mâini și un clopot la spate. Astfel, în ziua de Lăsata Secului sau chiar în prima zi a postului ei alergau astfel costumați după copii și femei.

Lunea curată, prima zi după Lăsatul Secului

Flăcăii obișnuiau să meargă seara și pe la casele oamenilor și încingeau hore, înainte de intrarea în post. Legat de sărbătoarea Cucilor există o sumedenie de credințe. Cea mai însemnată dintre ele este aceea că dacă un om nu primește o lovitură de la cuci în această zi, atunci nu va fi sănătos tot anul. De altfel, tomăi din acest motiv, feciorii costumați își leagă o nua la opinci și îi atingeau pe trecători, neratând nici unul.

În Bucovina, Moldova și Transilvania sunt practicate o serie de ritualuri, vrăji, descântece, gesturi și formule magice în timpul preparării borșului. Ziua consacrată pregătirii acestui aliment era lunea curată, prima zi după Lăsata Secului.

În marțea vaselor se obișnuia ca vasele folosite în tot restul anului să fie

În prima săptămână din Postul Sfințelor Paști, fetele nu obișnuiesc, deloc să iasă din case, și mai ales pentru șezători. Preferă să lucreze în siguranță de acasă

spălate cu leșie pentru a fi curate și purificate, practic pregătite pentru a fi utilizate pentru toată durata Postului Mare. Gospodinele obișnuiau ca, tot în această zi, să procure piatra vânăță și să stropescă vița de vie împotriva manei. Tot în această zi se aduna zăpada netocită, care era folosită în ritualuri de înfrumusețare. Pentru alte farmece și vrăji, podelele din casă se stropeau cu apa de la această zăpadă topită, în timp ce fetele și femeile măturau prin casă.

Pentru menținerea sănătății, precum și pentru a preveni posibilele paralizii, miercuria strămbă era o sărbătoare prăznuită mai ales în zona Olteniei.

Tot aici, precum și în Muntenia și Moldova se celebrează Joia Iepelor. Este vorba despre diferite interdicții de muncă, ce vizează asigurarea sănătății animalelor.

Vinerea Sântoaderului este vinerea de după Lăsatul Secului de Paște și este dedicată unuia din Caii lui Sântoader. Este așteptată cu mare interes de către fete și tinerele fete, pentru că scoteau rădăcina oamnelui, o plantă cu întrebuințări în medicina populară, și o foloseau în descântece și vrăji.

Legat de acest aspect, prof. dr. Ion Ghinoiu a făcut următoarea precizare: "Planta cunoscută și sub numele de Iarba Mare era invocată în ziua de vineri, după Lăsatul Secului de Paști, să dea frumusețe și păr bogat fetelor și nevestelor. Dimineața, înainte de răsăritul soarelui, fetele căutau și scoteau din pământ rădăcina Homanului, cinsteau cu sare și pâine pământul în care a crescut și-l invocau pe Sântoaderul cel Mare:

"Toadere, Sântoadere,
Dă costița fetelor/
Cât e coada iepelor!"

Părul de pe fruntea vacilor se tunde pentru îndesirea părului fetelor

Cel mai puternic și afurisit dintre caii lui Sântoader are dedicată ziua de sâmbătă, denumită în popor Sâmbăta Sântoaderului. În această zi, se invocă același descântec precum este cel de mai sus, pentru a crește părul fetelor. Este, totodată ziua în care fetele nu trebuie să iasă nespălate din casă, deoarece se zice că părul le va fi mâncat de cai.

Totodată, fetele care au împlinit 14 ani își despart părul cu cărare la mijloc. Acesta este un semn pentru feciori că pot să le invite la dans, în hora satului.

Gospodinele au obiceiul de a găti pentru familie bucate speciale. Este vorba despre boabe de grâu sau de porumb fierte și îndulcite cu miere, preparat cu-

noscut în unele zone sub denumirea de colivă.

Se mai fac colaci din făină de grâu, denumiți Brândușei și se dau de pomână nevoiașilor. Pentru sufletul celor trecuți în neființă, se pregătește Coliva lui Sântoader. Aceasta se duce la biserică și la cimitir, și se dă celor care se roagă pentru sufletele morților. O parte însemnată din acest preparat se păstrează pentru tot parcursul anului și se consumă pentru protecția împotriva frigurilor.

Spălarea și aranjarea părului marca trecerea rituală a unui important prag

La data când era sărbătorit Sântoaderul se separau nu numai vârstele, ci, de cele mai multe ori și sexele. În satele din Munții Apuseni, fetele de la 14 ani în sus, se spălau în seara de Sântoader pe cap cu leșie din pârlandină, iarba cu miros plăcut, pe care o purtau nevestele și fetele în sân. Spălarea și aranjarea părului marcau trecerea rituală a unui important prag: împlinirea vârstei de 14 ani și intrarea lor în categoria fetelor de măritat. Din acel moment, fetele erau considerate apte pentru căsătorie.

Printr-un ritual complex, numit „prinsul Suratelor” în Muscel, Argeș, Dâmbovița, „înfrățitul și însurățitul” în unele zone ale Olteniei, însoțirea în Țara Hațegului, „prinsul verilor și vărurilor” în sudul Transilvaniei, se realiza despărțirea copilăriei de tinerețe. Gestul ritualic reprezintă un legământ juvenil legat până la moarte, pe alte criterii decât cele de rudenie (prietenie, sex, afinitate sufletească), la Sântoader dar și la alte sărbători, precum Moșii de Vară, Mătcălaul, Rapotinel Țestelor.

Caii se alergau în scop ritualic, dar și practic

Încurcatul cailor reprezintă un obicei efectuat în sudul țării, de fapt se alergau caii cu rol ritual și practic. Din punct de vedere ritualic, simboliza alungarea spiritelor malefice ale iernii. Din punct de vedere practic, pe de o parte, trebuia să se vadă vrednicia îngrijitorilor cailor, însă pe de altă parte, calitatea rasei calului. În București, pe vremuri această tradiție se efectua la Bucur Obor, în Colentina și în Cotroceni.

Informația Zilei La 21 martie 1886 se naște George Topîrceanu, poet român

ISSN 1222-4715

Director general - D. Păcuraru

Director editor: Ilie Sălceanu

Redactor șef
suplimentare - Adriana Zaharia
(Informația Zilei de Duminică
și Sănătate și Frumusețe,
Informația TV)

Redacția Satu Mare:

str. Mircea cel Bătrân nr. 15

Satu Mare, cod 440012

Telefon: 0261-767300

e-mail: redactiasm@informatia-zilei.ro

www.informatia-zilei.ro

Poetul român George Topîrceanu se naște la 21 martie, 1886, în București, fiind al doilea copil al cojocarului Gheorghe Topîrceanu și al Paraschivei. Mama era țesătoare de covoare la azilul "Doamna Elena". Ambii părinți erau originari din părțile Sibiului. A împlinit vârsta necesară începerii școlii, astfel că, în anul 1892, părinții l-au înscris la cursurile unei școli mărginașe din București. Urmează liceul Matei Basarab tot din Capitală începând din 1989, apoi este transferat la Liceul Sfântul Sava. În anul 1906 și-a încheiat studiile liceale, iar apoi a intrat ca funcționar în Casa Bisericii. Reprezentant de seamă al poeziei românești din primele decenii ale secolului al XX-lea, George Topîrceanu are o creație unică în felul său, caracterizată de un op-

timism aparte. Debutează în literatură în 1904, publicând primele versuri în revista umoristică Belgia Orientului, sub pseudonimul "G. Top". Se face remarcat în lumea literară cu parodia "Răspunsul micilor funcționari", publicată în 1909 în revista "Viața românească".

Anul 1926 îl face laureat al Premiului Național Național de Poezie, iar membru corespondent al Academiei Române de vine din 1936. Demostene Botez vorbește despre Topîrceanu astfel: versul lui impecabil, de mare ținută artistică își avea explicația în structura și temperamentul lui, iubitor de ordine și armonie." George Topîrceanu rămâne "poetul dragostei de viață, mare cunoscător al limbii române, cu o operă care se așează în fondul de aur

al literaturii române".

În toate scrierile sale se remarcă acut inteligența sa artistică. Ciclul de poezii intitulat "Fabule mici, pentru oameni mari", conține și fabule, fiecare având și o notă moralistică. Un bun exemplu este poezia "Omul și rața".

"Unui om, săracul, într-o dimineață,
I-a murit o rață.
Bietul om, de ciudă, tare s-a-ntristat,
Când văzu că-i moartă cu adevărat.
Dar la scurtă vreme, în aceeași lună,
I-a murit și soacra – tot de moarte bună...".
Morală acestor versuri este că nicio dată nu trebuie să ne pierdem nădejdea, orice ar fi. După orice întristare, vine și o bucurie.

Nu poate trece neobservat faptul că

George Topîrceanu a fost și un excelent prozator. Din păcate, are un roman care a rămas neterminat, numit "Minunile Sfântului Sisoie". De altfel, toată creația sa literară a strânit admirație. Demostene Botez a afirmat următoarele: "dacă la vreo șezătoare literară apărea pe scenă Topîrceanu, sala izbucnea spontan în aplauze. Dar nu în aplauze reci, care manifestă o admirație cerebrală, ci un joc zglobiu al mâinilor, măturie de mulțumire și plăcere..."

Cei mici și cei mari îl citeau cu același interes, fiind consacrat ca poet al copilăriei de todeauna. George Topîrceanu a avut dintotdeauna sentimentul că se înalță, scriind pentru copii sau despre copii, după cum chiar poetul a afirmat.

Pagină realizată de Mirela Filimon

Domokos Lehel este un sculptor foarte talentat și bun. Are un mesaj modern, știe să vorbească prin statui. Să fim atenți să ascultăm ceea ce spune, merită. Poate nu toate mijloacele lui sunt unice și originale, poate v-ați mai întâlnit aici-colo cu niște soluții asemănătoare sau înruditeș nu contează, pentru că este o certitudine evidentă viziunea lui personală originală, caracterul individual al forței lui de expresie și al generozității.

PERSONALITĂȚI

“Dacă trăia Paul Erdős nu se întâmpla acest lucru”

Discuție de început de an cu Erdős Imre Pál

- Așa cum se știe – dumneavoastră sunteți nu doar vicepreședintele Uniunii Artiștilor Plastici, ci și președintele filialei sătmărene. În această calitate ce considerați că lipsește din viața de artă plastică din Satu Mare?

- O locație permanentă și reprezentativă, unde am putea prezenta în mod adecvat publicului dezvoltarea artei noastre plastice și mai ales cea a graficii.

- În se măsură s-a dezvoltat viața de artă plastică la Satu Mare?

- Am permanentizat posibilitățile de expunere. Publicul s-a și obișnuit deja că din 2-3 săptămâni schimbăm materialul la Galerie și că organizăm anual 7-8 expoziții în sala mare a muzeului. Se poate considera un progres și faptul că Uniunea Artiștilor Plastici are nouă membri la Satu Mare: Szilágyi Béla, Fodor Kálmán, Szatmári Ágnes, Ion Popdan pictori; Domokos Lehel, sculptor; Aurel Cordea, Lucian Cociubă, Paulovics László și cu mine, graficiani. Iar Fondul Plastic are doisprezece membri la Satu Mare.

- Care a fost cel mai important eveniment plastic la Satu Mare în ultimii ani?

- Deschiderea salonului Aurel Popp. Îi datorăm mult.

- Aveți legături peste hotare?

- În 1973 am organizat o expoziție la Zuthpen, „orașul-frate” al Sătmărulei din Olanda. Și ei au fost la noi. Iar în luna ianuarie a acestui an am făcut o vizită la Ujgorod, cei din Ujgorod ne vor vizita în martie.

- Se pregătește vreun eveniment mai deosebit?

- Eu consider că va fi un eveniment și faptul că Comitetul de cultură din Satu Mare pregătește un album foarte frumos, care va avea menirea să adune la un loc lucrările reprezentative ale artiștilor Sătmărulei cu reproduceri excelente și cu o prefață de Brăduț Covaliu.

- Cum stăm cu arta decorativă la Satu Mare?

- Într-o vreme am dat mult de lucru artiștilor noștri plastici și nu degeaba. Ei au făcut o treabă demnă de recunoștință la decorațiunile de la cele două hoteluri și de la Clubul tineretului.

- Ce credeți că mai lipsește?

- Niște fântâni țășnoare și statui din spațiile libere.

- Planuri personale?

- Anul acesta voi împlini șaiszeci de ani și organizez o expoziție retrospectivă la sala Dalles. Și ar fi bine să mai fac câteva desene bune.

Notat de Soltész József

(Utunk, 1976)

Trei statui de Domokos Lehel

Am ales cele trei statui din materialul unei expoziții, ale căror fotografii le publicăm aici în anexă. Este vorba despre prima apariție individuală a tânărului sculptor Domokos Lehel. Am putut să vedem expoziția lui la sfârșitul lui ianuarie, începutul lui februarie la București, în locația numită Amfora, care este un loc de expoziții pentru cei tineri. Nu-mi este scopul de a prezenta întregul expoziției, fac referire doar la unele creații, vreau să mă ocup mai în detaliu cu aceste trei statui. Nu pentru că nu s-ar găsi printre creațiile expuse măcar încă patru-cinci cu o valoare egală, însă consider că aceste trei sunt cele care oglindesc cel mai fidel arta lui Domokos Lehel prin modul de gândire unitar al lui.

Mare parte a statuiilor a fost

confectionată din metal și chiar acestea sunt și cele mai reușite, din acestea fac parte și cele trei statui de-ale noastre. Despre restul – câteva lucrări în piatră și una din lemn – notez doar atât, că ele sunt în general mai palide, mai puțin originale, unele fac mărturia începuturilor de carieră, și în acest fel poate a fost păcat ca ele să fie expuse lângă cele din metal care sunt purtătoarele mesajelor principale și create cu o fantezie excelentă.

Încă ceva despre impresia generală. Cele două încăperi sărăcăcioase, prost iluminate nu au ajutat la scoaterea în evidență a creațiilor, doar în ciuda faptului că au fost prezentate în doar cincisprezece statui cu dimensiuni relativ mici, expoziția a creat o impresie de supraaglomerare, de una apăsătoare. Dacă nu aș fi văzut înaintea statuii, acest aspect m-ar fi înfuențat și pe mine. Într-o astfel de încăpere nu este voie să se organizeze expoziții. Mai ales atunci când creațiile expuse sunt așa cum sunt statuile lui Domokos Lehel, sugerând monumentalitatea, cu efecte de spațiu, care sugerează și în forma lor actuală mari dimensiuni. Lipsa de spațiu însă a împiedicat de-a dreptul vizitatorii ca ei să vadă creațiile în totalitatea lor, conform viziunii sculptorului.

Cele trei statui care se pot vedea aici – Pasărea de foc, Libelule, Icar – exprimă clar deja prin titlu, că este vorba de fapt despre extrapolarea artistică a presiunii interioare a unei singure idei proiectate în mod diferit. /.../

Aceste statui nu sunt niște creații în sens tradițional. Sunt niște opere moderne, lucru ce, bineînțeles, nu înseamnă o lipsă a rădăcinilor, nici măcar o lipsă a tradițiilor. Pentru că arta modernă este o continuare a artei epocilor trecute așa cum a fost renașterea o continuare a goticului, ea fiind negarea dar totodată și continuatoarea acestuia./.../

Cea ce este de remarcat la prima vedere la aceste statui, este armonia, continuitatea liniilor, această admirabilă și modernă tratare a frumosului realizată prin salturi, prin erupții, care accentuiază viziunea, dorința inovatoare a pătrunderii profunde în viață, și nu jocul la modă a cautării cu orice preț a noului, nu o despărțire de trecut, ci o creștere din ea, deci o apartenență la tot ce a fost mai înainte în măsura în care acest lucru ne poate stinge setea de cunoaștere azi. Pentru asta noi înșine trebuie să căutăm niște izvoare.

Toate trei statui mărturisesc despre zbor, despre cum această pătrudere în spațiu are un efect asupra noastră, despre amestecul de uimire și plăcere, de gânduri demult apuse, de fiori și de groază, despre tot ceea ce această lume cu rachete spațiale înseamnă pentru viața noastră, cu poezia ei, cu dramele ei, cu tragediile ei necruțătoare. Fiecare din cele trei statui este câte o creație individuală, ele fiind legate de o idee comună, modul de realizare și conținutul lor este, de asemenea diferit, fiecare fiind caracterizată de câte un punct de gravitate al ideii dominante proprii.

Pasărea de foc este o admirabilă metaforă a dorului pierdut în infinitul basmelor populare, frică și îngrijorare certitudine și incertitudine, o poezie a trupului de pasăre fraged, avântându-se în spațiu cu aripile ei de oțel.

Caracterul dramatic al statuii este accentuat de contrastul dintre siguranța statică, gravitatea sumbră și o ușurință lirică delicată, așa încât ea emană o atmosferă clasică, un fel de apariție contemporană a liniilor goticului german târziu – aducând cu el și ceva baroc – în viziunea unui artist care trăiește întru totul în prezent./.../

Aceste creații sunt pline de un

umanism melancolic, de dublul dor al omului zilelor noastre: dorul după singurătate și cel de a ieși din singurătate, auto-închiderea în scoică sau armură și erupția pasării de foc, în zborul ei de rachetă. Bucuria și îngrijorarea pentru existență, marea și groaza, curajul și frica sunt programul aceste poezii de sculptură, care este validată de unitatea dintre idei și execuție. În cazul Libelulelor caracterul dominant este poezia zborului. Fălfăitul, vibrarea aripilor, curiozitatea bilelor scoase în față este înconjurată de o melodie lirică. Este vorba aici despre extazul de ardere a zborului, de plăcerea umană pierdută în propriul ei dor, pe care sculptorul, acest emisar al plaiurilor sătmărene le trece prin sîta copilăriei, în timp ce el asociază impresiilor reale ale jocului libelulelor, ale aripilor tremurând în lumină, erupțiilor solare, iar ochii lor în formă de bilă invocă imaginea sateliților artificiali. Sculptura lui în oțel este o poezie lirică, parcă îi aud și muzica.

Este vorba de o sculptură monumentală: dimensiunile mici să nu ducă pe nimeni în eroare. De fapt, vorbim despre niște machete, despre niște copii mici ale unor statui uriașe. După fotografiile este mai ușor să ne dăm seama de adevăratele dimensiuni, și în acest fel este într-adevăr evidentă luciditatea execuției și perfecțiunea grafică.

Dintre cele trei statui Icar este cea mai dramatică, cu o atmosferă baladistică, evocatoare de tragedii. Acest Icar modern transformat într-o rachetă cu trei trepte este prin exteriorul său sperior o contradicție totală față de celelalte două. Un pericol clar, o amenințare și o anxietate. Totodată dărzenie, neclintire, curaj și voință. Ea evocă frica și defensivă, ideea că noi trebuie să ne pregătim nu doar pentru ceva necunoscut, trebuie să ne temem nu doar de acesta, ci mult mai mult de noi înșine. Ar fi păcat ca cineva să vadă în cele de mai sus un extras al conținutului celor trei creații ale lui Domokos Lehel; orice intenție de acest fel s-ar dovedi una hazlie. Am încercat pe scurt, simplu, câteodată chiar în mod simplist să relatez despre bucuria unei descoperiri, ceea ce înseamnă fără condiții, în cazul artei, înțelegerea. La apropierea de operele de artă moderne și destul de abstracte nu strică dacă accentuăm aspectele referitoare la conținut, pentru că astfel facem mai ușor înțelegerea acestora.

Domokos Lehel este un sculptor foarte talentat și bun. Are un mesaj modern, știe să vorbească prin statui. Să fim atenți să ascultăm ceea ce spune, merită. Poate nu toate mijloacele lui sunt unice și originale, poate v-ați mai întâlnit aici-colo cu niște soluții asemănătoare sau înruditeș nu contează, pentru că este o certitudine evidentă viziunea lui personală originală, caracterul individual al forței lui de expresie și al generozității.

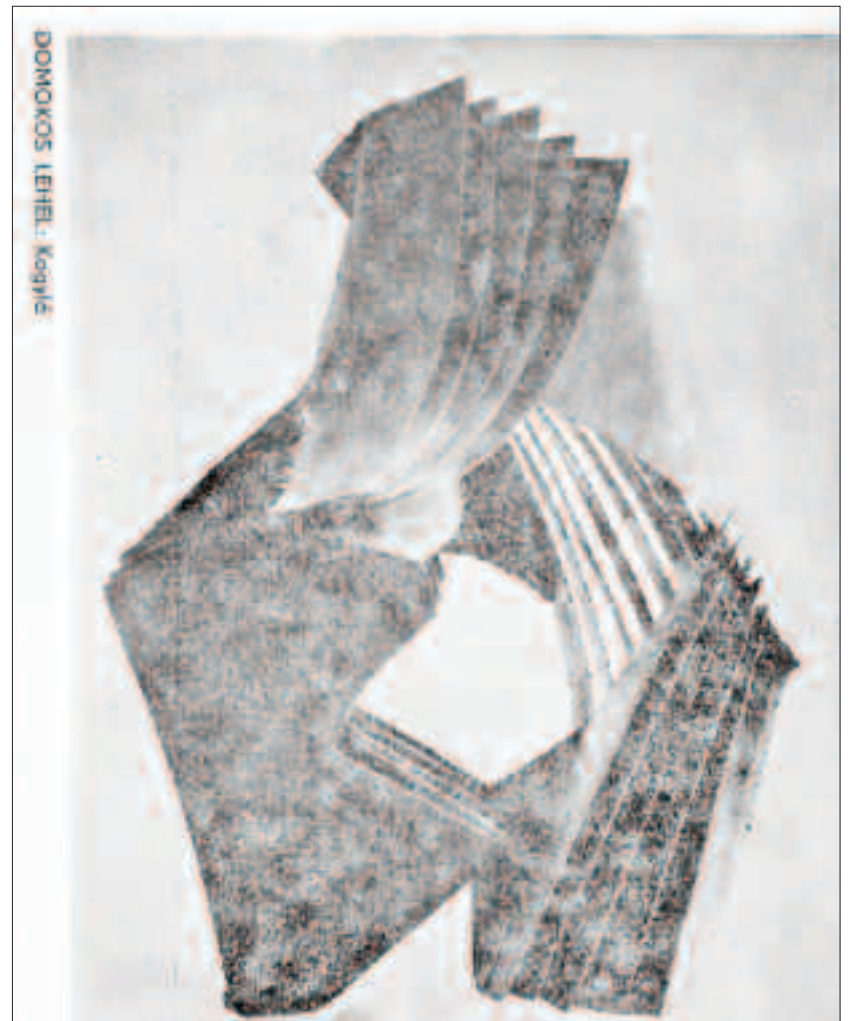
Dacă aș fi un arhitect, nu aș ignora statuile lui; cel puțin aceste trei se pretează să fie amplasate în fața unui aeroport modern, ca să propage pe un soclu înalt de granit niște idei la un nivel artistic pentru care nu ar trebui să ne fie jenă în fața nimănu.

Hajdu Zoltán

(Igaz Szó, Tg. Mureș, 1971)

Domokos Lehel (1945-2015)

Carierea a puțini artiști plastici sătmăreni a pornit mai promițător ca cea a lui. A fost un elev cu niște capacități intelectuale excelente, cu un talent multilateral, ambițios, care și-a însușit temelia cunoștințelor speciale la Școala Populară de Artă din Localitate. Profesorul lui de desen a fost Csapó

Sándor, la fel și al lui Zagya László sau al autorului acestor rânduri – am fost colegi de clasă. În privința originii noastre au fost date poate niște diferențe mai mici de către faptul că Lehel s-a născut la Negrești, Laci în Austria, iar ce mă privește, chiar și străbunicul meu a fost sătmărean.

La vremea aceea, pentru majoritatea tinerilor de o construcție asemănătoare din Satu Mare era aproape de sine înțeles să studieze mai mici de către faptul că Lehel a știut, că în privința reușitei profesionale, Bucureștiul este o soluție mult mai bună. Și-a obținut diploma universitară la Institutul de Arte Plastice Nicolae Grigorescu, maestrul lui fiind celebrul sculptor român Ion Irimescu. După anii de studiu a obținut bursa D. Paciurea (1969-1970), s-a integrat în viața artistică din București și din țară, a participat la niște tabere de creație cu un renume internațional (Măgura, 1970), devenind într-un timp relativ scurt membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România.

Nici după serviciul militar obligatoriu și nici mai târziu nu a ocupat vreun post de profesor sau altfel de posturi – cea ce a fost în vremea respectivă o atitudine chiar ieșită din comun -, ci a revenit în orașul copilăriei. S-au întâmplat toate acestea în anii de după înființarea județelor, într-un oras cu o dezvoltare în ritm alert, unde pentru un artist cu capacitățile și pregătirile asemănătoare cu cele ale lui s-au găsit sarcini din belșug. Așa au perceput lucrul acesta și conducătorii de atunci, l-au primit cu brațele deschise, a primit un atelier în centrul orașului, în clădirea muzeului memorial Erdős. I. Pál de acum. S-a integrat în viața artistică din județul Satu Mare. A venit din București, deci a știut exact că dacă vrea să reușească ceva și din punct de vedere material, trebuie să se adapteze așteptărilor epocii. Atunci au fost făcute statuile N. Bălcescu, La locul de muncă, Siderugistul, și bineînțeles și alte creații fără ideologie și fără așteptările actuale ale vremii. În acești ani s-au consolidat trăsăturile de stil hotărâtoare ale personalității lui artistice, trăsături pe care unii vroiau să le împodobească cu niște nimburi oșenești având în vedere locul său de naștere, însă acest lucru nu s-a prea reușit din cauza naturii lucrurilor.

A obținut comenzi, dintre care aș evidenția fântâna țășnoare din parcul central și reliefuliere confectionate pentru monumentală casă a scârilor din Casa Meșteșugarilor. În legătură cu fântâna țășnoare pentru mine este chiar

interesant, demn de atenție faptul că prin elementele de bază care rimează cu ornamentica hotelului Pannonia, ea nu doar că se integrează ambianței, ci devine parte organică a ei. S-ar merita reabilitarea acestei creații, bineînțeles împreună cu clădirea hotelului.

Din păcate, reliefuliere s-au degradat în mod ireparabil cu puțin timp în urmă cu ocazia restaurării, dacă acest lucru nu se întâmpla, sigur se putea găsi un loc adecvat pentru acestea, pentru că sunt niște lucrări de calitate și cu caracter.

Din 1981 a trăit în Statele Unite ale Americii, în California, unde s-a ocupat și de restaurări. A fost în toate puterile lui creatoare când a luat această decizie, de la care a putut spera cu tot dreptul pe baza antecedentelor, că dincolo va avea parte de o carieră remarcabilă, recunoscută.

Din păcate, nu s-a întâmplat așa. Nu, probabil din cauza că la vârsta lui nu a mai reușit să devină un artist american pentru care ogândirea modulului de viață și de gândire se înțelege de la sine, adică este o atitudine autentică. Este vorba de ceva natural, pentru că el nu acolo a crescut, nu acolo și-a deschis ochii asupra lumii, nu acolo s-a maturizat în calitate de artist. Bineînțeles, lucruri asemănătoare am putea spune și despre Chagall, numai că în cazul său este vorba de o altă epocă, de o altă conjunctură, de o altă locație, de niște dimensiuni cu totul altele. Eu știu că el nu a abandonat ușor lupta, pentru că, așa cum mărturisesc niște fotografii, el a confectionat în anii din America numeroase plastici mici și forme nonfigurative de spațiu. A încercat și pictura, a încercat să se ralieză liniei expresionismului abstract, tipic american. Despre viața lui privată știm puține lucruri, cu toate că a fost de mai multe ori la Satu Mare, nu a fost prea comunicativ. În 1983 s-a căsătorit cu Magda, de la care i s-au născut două fete, Imola și Timea. Căsnicia lor a durat 14 ani, divorțându-se în 1997.

Domokos Lehel a murit la 26 iulie 2015 din cauza unei tumori la creier în Statele Unite ale Americii, California, Laguna Hills. Cenușa lui a fost împrăștiată în Oceanul Pacific conform dorinței lui. Este ceva natural, să ne luăm rămas bun de la el în limba maghiară la Satu Mare, pentru că după judecata noastră el a aparținut și aparține acestui loc.

Muhi Sándor

(Szatmári Friss Újság, 2015)

REȚETE

Colagenul, aliatul perfect în păstrarea veșnică a tinereții

O proteină dură și compusă din fibre, colagenul este nutrientul care face parte din structura tuturor țesuturilor conjunctive și reprezintă o treime din numărul total al proteinelor prezente în corp. Colagenul, împreună cu elastina, proteina care ajută țesuturile să își revină la forma inițială imediat după o contracție, asigură o funcționalitate optimă a întregului organism, în special a oaselor, articulațiilor și pielii. Colagenul este alcătuit din mai mulți aminoacizi printre care: prolina, hidroxiprolina, arginina și glicina. Toți aminoacizii sunt construiți din molecule de carbon, hidrogen și oxigen.

Colagenul ajută corpul să profite la maxim de mișcare. Un aport zilnic suficient susține formarea mușchilor. Practic, colagenul ajută la arderea grăsimilor, precum și la îmbunătățirea tonusului muscular. După antrenamente, corpul se va regenera mai rapid.

Previne formarea cicatricilor. Favorizează vindecarea și apariția de noi celule. Măștile pe bază de colagen reduc aspectul cicatricilor și vergeturilor.

Pe lista de beneficii ale consumului zilnic de colagen se află și faptul că acesta menține flexibilitatea articulațiilor, lubrifiindu-le. Totodată, colagenul menține cartilajele în stare optimă.

Dacă articulațiile sunt sănătoase, acestea devin mai elastice și flexibile. Drept rezultat, riscul de accidentări scade.

Dacă observi că articulațiile tale produc mereu zgomote, simți durere sau experimentezi frecvent fracturi, începe să iei suplimente pe bază de colagen în mod regulat. Uneori medicii recomandă injectarea cartilajelor. În cazul în care ți se recomandă un asemenea tratament, se completează cu un aport suficient de colagen în fiecare zi. Structura pielii depinde în mare parte de colagen. Pe măsură ce îmbătrânim, pielea noastră se deteriorează și apar riduri și alte imperfecțiuni. Deoarece suntem mereu expuși la anumiți factori (fumul de țigară, razele ultraviolete, poluarea, substanțele chimice), este important să luăm măsurile de precauție necesare. Colagenul mai are o altă serie largă de beneficii majore: îmbunătățește aspectul ridurilor și al liniilor de expresie; reduce celulita localizată pe coapse și crește fermitatea pielii picioarelor; combate durerea asociată osteoartritei și ameliorează durerile articulare cu o eficacitate similară cu cea a paracetamolului. În cazul tinerilor sportivi, suplimentarea cu 10 grame de colagen timp de șase luni a arătat o reducere a durerilor articulare datorită antrenamentului intens. Există studii care arată că suplimentarea cu colagen lichid acționează ca tratament împotriva pierderii densității osoase.

Dacă nu sunteți adeptul suplimentelor, vă puteți lua colagenul din alimente. Cele de origine animală au o cantitate mare de colagen. Este vorba în special de carnea de vită, oaie, găină, carne de vânat, porc, vită, pește. Fructele și legumele roșii sunt la fel de bune: mere, căpșuni, cireșe, sfeclă, ardei roșu etc. Alte fructe cu un conținut ridicat de vitamina C și care se află în topul listei sunt: portocale, lămâi, kiwi, graperfruit, mago, ananas și alte fructe. Legumele precum țelina, măslinile verzi și negre, usturoiul, castravetele, banana, ceapa și tofu sunt bogate în sulf, un element capabil să crească producția de colagen. Prin urmare, femeile care doresc să încetinească efectele îmbătrânirii, persoanele în vârstă care doresc ameliorarea durerilor articulare, sportivii și persoanele care suferă de tulburări intestinale sau metabolice vor beneficia cel mai mult de pe urma creșterii producției naturale de colagen. Consumul echilibrat al altor aminoacizi (arginina) și minerale (manganul) contribuie, de asemenea, la sinteza colagenului. În general, se consideră că o dietă echilibrată, bogată în fructe și legume proaspete, oferă toți nutrienții necesari pentru producerea sa.

Pagină realizată de Mirela Filimon

Colagenul ajută corpul să profite la maxim de mișcare. Un aport zilnic suficient susține formarea mușchilor. Practic, colagenul ajută la arderea grăsimilor, precum și la îmbunătățirea tonusului muscular. După antrenamente, corpul se va regenera mai rapid. Previne formarea cicatricilor. Favorizează vindecarea și apariția de noi celule. Măștile pe bază de colagen reduc aspectul cicatricilor și vergeturilor.

Pe lista de beneficii ale consumului zilnic de colagen se află și faptul că acesta menține flexibilitatea articulațiilor, lubrifiindu-le. Totodată, colagenul menține cartilajele în stare optimă.

Supă cremă de ciuperci

Ingrediente pentru 4 persoane:

500 grame ciuperci
2 cartofi potriviți
2 morcovi mici
1 ceapă
1 bucată țelină
2-3 linguri ulei de măsline
100 grame smântână
2 linguri legume deshidratate cimbru
sare și piper crutoane

Mod de preparare:

Ceapa se călește 2-3 minute în ulei de măsline, se adaugă apoi legumele curățate și tăiate cubulețe. Se completează cu apă

până când se acoperă și se lasă la fiert.

După 10 minute, se adaugă ciupercile tăiate felii. Când legumele sunt fierte, vasul se ia de pe foc, se lasă să se răcească și se mixează supa cu ajutorul unui robot sau mixer vertical.

Se mai pune o dată pe foc supa cremă, și se mai lasă să fiarbă câteva minute. Se dă gust cu sare, piper, cimbru și apoi se adaugă și smântâna.

Se ia vasul de pe foc și supa cremă de ciuperci este gata. Se poate decora cu legume deshidratate și ardei iute, ori cu crutoane.

Pui cu ardei, dafin și curry

Ingrediente pentru 4 persoane:

400 de grame de pui dezosat
sare, piper
100 ml supă concentrată de legume
1 ardei gras roșu
50 ml vin alb, cu aromă de fructe
1 ardei gras galben
1 vârf de cuțit de curcuma
2 foi de dafin
3 căței de usturoi
3 linguri de ulei de măsline

Mod de preparare:

Se spală ardeii, se taie pe jumătate

și se curăță la interior. Se taie cubulețe sau felii, după preferințe, la fel și pieptul de pui. Usturoiul nedecojit se zdrobește și se călește ușor. În cratiță se pun apoi ardeii, care se fac la foc mediu, timp de 7-8 minute. Între timp, carnea se condimentează cu sare, curry și piper și se pun în cratiță, peste ardei. Carnea se prăjește timp de câteva minute, apoi se adaugă supa fierbinte și vinul. La sfârșit se pun și foile de dafin. Cratița se acoperă cu un capac și se lasă la fiert timp de 4 minute, la foc mic spre mediu.

Puiul se consumă fierbinte, cu sosul din cratiță. După preferințe, puiul se poate servi cu o garnitură de orez fiert. Poftă bună!

Milkshake vegan cu banană

Ingrediente pentru o porție:

200 ml lapte de migdale sau oricare alt tip de lapte vegetal
1 banană
topping de ciocolată sau fructe

Mod de preparare:

După ce banana a fost decojită, se taie în felii mici, apoi se lasă la congelator timp de 1 oră.

Laptele de migdale se toarnă în blender apoi se pun și feliile de banane puse la congelator.

Se mixează foarte bine, până când se obține o băutură fină. Se varsă într-un pahar și se servește rece, sau după preferințe.

De asemenea, pentru a da un aspect mai plăcut desertului, se poate orna cu diferite tipuri de toppinguri, pe care le preparați acasă, ori cu bucăți de fructe și o pudră de scorțișoară.

Paste carbonara de post

Ingrediente:

160 g spaghetti
160 g ciuperci feliate
160 g spanac (opțional)
2 căței de usturoi
o mână de pătrunjel
Pentru sosul carbonara vegan
120 g caju
8 linguri lapte de soia
1 linguriță drojdie
sare și piper

Mod de preparare:

Nucile caju se pun în apă fierbinte timp de o oră, ca să se înmoaie. Între timp, pastele se pun la fiert conform instrucțiunilor de pe ambalaj, nici mai mult, nici mai puțin. Ciupercile se sotează cu usturoi în puțin ulei, timp de 8 minute. Cine preferă acest fel de mâncare cu spanac, acum este momentul potrivit pentru a fi adăugat,

astfel că se pune în tigaie împreună cu pătrunjelul și se lasă pe foc încă 5 minute. Sosul pentru spaghetti carbonara vegetal se prepară prin simpla adăugare a tuturor ingredientelor într-un robot de bucătărie. Se mixează până când amestecul devine omogen și cremos. După fierbere, pastele se scurg și se adaugă ciuperci peste ele ori, dacă preferați, diferite preparate vegane cum ar fi parizer, kaiser, ori șuncă de post. Acestea se găesc în câteva plafare din municipiul Satu Mare, sau mai aveți varianta de a le procura de la magazinele online. De preferat ar fi ca ciupercile, ori preparatele care imită carnea să fie tăiate felii subțiri și ușor călite înainte de a fi adăugate pastelor. Pentru un plus de gust și un aspect mai delicios, se poate adăuga și cașcaval vegan. Se mai poate orna cu pătrunjel.

“Le doresc tuturor fetelor și femeilor să pună preț pe viața lor, fiind singura pe care o au la dispoziție. Le invit să fie solidare cu femeile aflate în situații de vulnerabilitate și să își ofere sprijinul, atât cât pot, fără a lua asupra lor întreaga problemă. Fiindcă o femeie care a trecut prin abuz are nevoie să știe că nu e singură, dar că are întreaga capacitate și putere de a-și gestiona viața” - Felicia Hrihorișan

INTERVIU

Felicia Hrihorișan: “Îmi prețuiesc darurile, îmi urmez misiunea și caut să inspir oamenii din jur prin activitățile mele profesionale și nu numai”

Luna martie este luna femeii și, citind aceste rânduri, am putea spune fiecare dintre noi, reprezentante ale sexului frumos sau reprezentanți ai sexului puternic, că în fiecare zi ar trebui să fie ziua femeii.

O zi prin care să înțelegem ocrotirea ei, prin care să înțelegem ferirea ei de tot ceea ce înseamnă abuz și violență de orice fel. Pentru că în luna martie, în anul 2018, la Satu Mare se puneau piatra de temelie a Grupului de suport pentru femei care au trecut prin situații de abuz – GR.AB. – în rândurile de mai jos vă invităm să citiți un interviu cât se poate de interesant cu persoana care a avut inițiativa înființării grupului – comisar de poliție Felicia Hrihorișan.

- Pentru început, o scurtă prezentare. Cine este omul Felicia Hrihorișan?

- Sunt un om care iubește oamenii. Sunt femeie, soție, mamă a doi copii, un fiu de 14 ani și o fiică de 12. Sunt un părinte obișnuit care caută în permanență să răspundă la diversele provocări pe care acest statut le presupune și din postura asta mă simt mereu ca în fața celui mai important examen. Îmi prețuiesc darurile, îmi urmez misiunea și caut să inspir oamenii din jur prin activitățile mele profesionale și nu numai. Îmi place să întâlnesc oameni noi, să bat cărările munților, să creez conexiuni și momente memorabile.

- Să vorbim puțin despre cariera profesională. Este un vis devenit realitate? Asta ți-ai dorit de mic copil sau pur și simplu s-a întâmplat ceva, cumva, la un moment dat?

- Nicio clipă nu m-am gândit în toată copilăria sau adolescența mea că voi fi polițistă. La vremea respectivă nici nu aveam idee că există și femei în poliție și oricum, în capul meu această instituție nu servea intereselor cetățenilor. În ultimii ani de liceu am întâlnit și adevărați polițiști, unul care m-a ajutat într-o situație extrem de dificilă și am fost surprinsă de curajul, amabilitatea și profesionalismul de care a dat dovadă. Să spunem că au fost două momente importante care mi-au schimbat în bine părerea despre polițiști, unul în care am fost acuzată pe nedrept de o infracțiune și altul în care am fost victima unei agresiuni, o situație care ar fi putut degenera dacă nu primeam ajutorul unui polițist aflat în timpul liber. Cu toate acestea, am ajuns să lucrez în poliție abia la 31 de ani, după 8 ani în care am fost asistentă medicală pe secția de psihiatrie a Spitalului Județean și alți 4 ani în care am fost psihologul Centrului Militar Județean Satu Mare. În IPJ Satu Mare am lucrat timp de 15 ani ca sociolog în domeniul prevenirii criminalității, timp în care m-am ocupat de studii, cercetări sociologice dar și de foarte multe proiecte și campanii de prevenire. Din septembrie 2020 conduc Biroul de Siguranță Școlară, una dintre cele mai noi structuri ale Poliției, și încerc să duc mai departe proiectele care pot ajuta elevii să aibă o viață mai conștientă și mai armonioasă.

Felicia Hrihorișan: “Cred că sunt la locul potrivit în raport cu ceea ce am eu de oferit”

- Te simți femeie într-o lume a bărbaților sau dimpotrivă? E mediul de lucru unul la fel de potrivit pentru ambele sexe?

- Mă simt bine așa cum sunt, în mediul în care lucrez și nu am nici un fel de complexe legate de gen. Cred că sunt la locul potrivit în raport cu ceea ce am eu de oferit și nu aș vrea să schimb cu nici unul dintre colegii mei bărbați, mai cu seamă cu cei care sunt în contact direct cu infractorii. Pur și simplu îmi accept rolul de femeie cu tot ce vine la pachet, inclusiv cu vulnerabilitățile.

- Ești reprezentanta unui Grup care are o misiune grea: prevenirea și combaterea violenței domestice. Cum a luat naștere GR.AB. și ce își propune?

- GR.AB.- Grupul de suport pentru femei care au trecut prin

situații de abuz a luat ființă în martie 2018 la inițiativa mea, dar cu sprijinul unor specialiști de înaltă clasă și ai unor oameni care au înțeles această nevoie a femeilor: de a găsi sprijin (nu neapărat material), suport psihologic pe termen lung pentru a-și reclădi încrederea în forțele proprii și a dezvolta noi relații pornind de la premise mai sănătoase. De 3 ani contribuim la mai-binele femeilor care ni se adresează prin servicii gratuite și confidențiale, oferite în mod voluntar de o mână de specialiști. Oferim consilieri individuală în situații de criză, grup de suport cu întâlniri săptămânale și grup terapeutic online sub coordonarea psihoterapeutei noastre, Andrea Veres, ședințe de autoapărare. De asemenea, organizăm evenimente, proiecte și campanii de conștientizare și sensibilizare a publicului larg față de problematica

complexă a violenței împotriva femeilor și participăm la diferite manifestări la care suntem invitate în țară organizate de cele mai importante ONG-uri de profil. Suntem parte a comunităților SiEuReusc care susțin învingătoarele violenței domestice să devină resurse și sprijin pentru alte femei aflate în nevoie.

- E luna martie, luna femeii. E violența împotriva femeii un subiect TABU sau nu mai este?

- Nu cred că mai putem vorbi de tabu atunci când ne referim la violența împotriva femeilor, în general. Există în continuare o serie de mituri care susțin rămânerea în relații abuzive și acceptarea acelor forme de abuz care „nu par atât de grave” sau cărora generații de femei înaintea noastră le-au făcut față, considerându-le normale. Tabu rămân în continuare

subiecte mai specifice și mai sensibile cum sunt cele subsumate violenței sexuale: incestul, abuzul sexual față de copii și persoane vulnerabile, expunerea copiilor la materiale pornografice, toate având o strânsă legătură cu lipsa de educație sexuală și de educație juridică.

- Cum putem noi, oamenii simpli, să ajutăm aceste victime?

- Putem să ajutăm doar atunci când avem informații corecte: ce este abuzul, câte forme de violență există, ce fapte de violență intră sub incidența legii, care sunt instituțiile publice și ong-urile care pot acorda ajutor, ce faci într-o situație de abuz, informații care ar trebui să le dețină orice adolescent/tânăr, fiindcă adeseori abuzurile se raportează doar celor foarte apropiați (prietenii, rude de încredere), nu și autorităților. Putem să ajutăm dacă ascultăm activ, fără judecată și fără a direcționa victima spre luarea unor decizii pentru care nu e pregătită. Putem ajuta oferind sprijin emoțional și material, pentru nevoi punctuale (ex. obținerea unui certificat medico-legal) și prin îndrumarea spre serviciile specializate. Putem să ajutăm sunând la 112 ori de câte ori suntem martori la un incident violent și indiferent de natura relației noastre cu victima.

- Pe plan local, suntem o comunitate care veghează ca astfel de fapte de violență împotriva femeii să nu aibă loc sau o comunitate care închide ochii?

- Pe plan local, autoritățile și ONG-urile au făcut eforturi serioase de-a lungul ultimilor 15-20 de ani pentru a informa asupra drepturilor victimelor și pentru a schimba mentalități. Este un efort care se reflectă în numărul tot mai mare de victime care depun plângere la poliție sau în instanțe, de numărul în creștere al celor ce solicită ordine de protecție sau apelează la servicii de sprijin în comunitate. Dacă observăm anumite schimbări în bine este și pentru că accesul la informații este tot mai facil, pe măsură ce o tot mai mare parte din oameni se informează din mediul online, nemaifiind nevoie de întâlniri cu specialiștii pentru a promova anumite drepturi sau modificări legislative ce vin să apere drepturile victimelor.

- În încheiere, un mesaj pentru toate doamnele și domnișoarele care citesc acest interviu.

- Le doresc tuturor fetelor și femeilor să pună preț pe viața lor, fiind singura pe care o au la dispoziție. Să nu își irosească zilele încercând să înțeleagă de ce abuzatorul abuzează, de ce nu se schimbă, ci să se concentreze pe propriul destin, pe îmbunătățirea propriei existențe. Le invit să fie solidare cu femeile aflate în situații de vulnerabilitate și să își ofere sprijinul, atât cât pot, fără a lua asupra lor întreaga problemă. Fiindcă o femeie care a trecut prin abuz are nevoie să știe că nu e singură, dar că are întreaga capacitate și putere de a-și gestiona viața.

A consemnat Ioana Vladimirescu

IN MEMORIAM

Gheorghe Pârja

Cuvinte la despărțirea de Nicolae Dabija

Acest text aș fi vrut să nu-l scriu niciodată. Moartea fratelui de idei, Nicolae Dabija, de la Chișinău, este o năruire de pietre rostuite, pe un deal căruia, încă, nu i-am ajuns culmea. Povestea de a fi laolaltă.

S-a stins repede, lovit de virusul acestui început de veac. Nicolae Dabija era întruparea personajului venit la timpul cerut de vremuri. A fost provocat de istorie, dar și el a stărnit-o de multe ori. A lăsat urme de neșters pe oglinda acestei lumi. A fost un scriitor de marcă, un jurnalist cu vocația ctitoriei, un om politic bătaios și ascultat, o prezență convingătoare în viața cetății. Toate stăteau sub semnul Limbii Române și spiritului național. Unionismul, argumentat și consecvent, i-a fost far. Nu i-a fost ușor, dar nu a cedat nimic când a fost vorba despre destinul Basarabiei.

Am știut unul de altul înainte de a ne cunoaște. Știam că este fondatorul celebrei reviste „Literatura și Artă” (1986), o publicație cu un rol determinant în trezirea conștiinței naționale dincolo de Prut. La început a apărut cu litere slavone, apoi cu litere latine. Așa a început, în Basarabia, lupta pentru Limba Română și Tricolor. El mă știa din presa literară din țară, care, înainte de 1989, era procurată, de către scriitorii basarabeni, de la Riga sau chiar de la Moscova. Așa că prin 1991, când m-am îndemnat spre Chișinău, Nicolae m-a așteptat la Sculeni, la apa

Prutului. și a fost jurământul nostru de la Prut. Respectat, între noi doi, fără oprire. Despre care voi mai scrie. Martori la jurământul nostru, IPS Justin, acum Episcop al Maramureșului și Sătmarului, atunci stareț al Mănăstirii Rohia, dirijorul Valentin Băințan și Mircea șuteu, care aveau alături bărbații din Finteșu Mare.

Ne-am îmbrățișat, parcă ne știam de când lumea. De atunci am rămas cu Nicolae frați de idei literare, unioniste. Făcute cu teinicie, cu rost și argumente. Cărțile lui stau în biblioteca mea, cu dedicații care argumentează jurământul de la Prut. Ne-am întâlnit de multe ori la Uniunea Scriitorilor, ori la Bibliotecile din Chișinău. De fiecare dată, Nicolae îmi dăruia câte o carte despre starea de spirit a basarabenilor. De neuit rămâne Consfătuirea scriitorilor de la Neptun, august 2004, prilej de a cunoaște ce se mai întâmplă pe frontul Limbii Române din Basarabia. Acolo mi-a declarat într-un interviu: „Sunt norocos pentru că am aflat de vreme care-mi este patria.” Apoi ne-am făcut un obicei, cei din Maramureș, de a răspunde invitației Chișinăului, de a fi prezenți la Ziua Limbii Române, care se cinstește pe 31 august. Memorabilă rămâne expediția culturală, la inițiativa poetului și omului politic, Gheorghe Mihai Bărlea.

Nicolae Dabija ne-a fost aproape. La fiecare despărțire ne spunea distihul lui: „Doru-mi-i de Dumneavoastră/ Ca unui

Nicolae Dabija

zid de o fereastră.” Una dintre cele mai frumoase declarații de dragoste și prietenie. Apoi l-am invitat, și noi, în Maramureș. La începutul lunii octombrie, 2008, i s-a decernat Marele Premiu „Nichita Stănescu” al Serilor de Poezie de la Desești. A venit la noi, pe Mara, prin Maramureșul din dreapta Tisei, trecând apa pe la Sighetul Marmației. La Desești ne-a spus că a descoperit Maramureșul din dreapta Tisei prin intermediul părintelui Serafim Dabija, chiul lui, care a fost

Gheorghe Pârja: Nicolae Dabija era întruparea personajului venit la timpul cerut de vremuri. A fost provocat de istorie, dar și el a stărnit-o de multe ori. A lăsat urme de neșters pe oglinda acestei lumi. A fost un scriitor de marcă, un jurnalist cu vocația ctitoriei, un om politic bătaios și ascultat, o prezență convingătoare în viața cetății. Toate stăteau sub semnul Limbii Române și spiritului național.

preot în satele românești de peste apă. A mai descoperit Maramureșul prin intermediul limbii române, o limbă extraordinară de frumoasă românească, mărturisirea ei. Asta se întâmplă, spunea Nicolae, în Maramureșul de pe cele două maluri ale Tisei. Visa, precum Eminescu, în poezia „Doină”.

Ultima întâlnire pământească cu fratele de idei și Cuvânt, Nicolae Dabija, a avut loc la Chișinău. Era în anul 2018, de Centenarul Unirii românilor. Am trecut apa Prutului, cu cartea mea, „Ochii Basarabiei,” apărută și purtată prin Chișinău, prin grija prietenului dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii „Petre Dulfu” din Baia Mare, ziditorul de biblioteci acasă și în lumea românească, inclusiv la Chișinău, care a asigurat postfața. Iar Nicolae Dabija prefața. Nicolae scria: „Pentru autor, Basarabia este o lacrimă curată pe fața lui Dumnezeu. Pentru noi, românii basarabeni, autorul sintagmei de mai sus e fratele Gheorghe de Maramureș.” Mulțum în veșnicia care nu se uită. Nicolae Dabija, cărturarul și omul politic, avea calități de lider: cultură, iubire de neam, voință, consecvență și devotament pentru idei nobile, curaj, demnitate, onoare, prețuirea valorilor, credința în scris și în Dumnezeu.

Încrederea în puterea Limbii Române l-a făcut să fie unul dintre aleșii care să urce Golgota unei istorii

zbuicimate. Căreia i-a fost soldat și general. Alături de Grigore Vieru, Mihai Cimpoi, Emil Loteanu, Mircea Druc, Ion Ungureanu, Arcadie Suceveanu, Ana și Alexandru Bantș, și mulți credincioși întru neam și izbăvirea lui. Nicolae Dabija va rămâne steaua lucitoare într-un destin de luptător. El știa foarte bine ce înseamnă să înfrunți tăvălugul istoriei. Nu a refuzat paharul suferinței, înțelegând că jertfa lui înseamnă salvarea celor mulți. Cei care i-au înțeles menirea au apreciat virtuțile omului. A fost membru de onoare al Academiei Române și al Uniunii Scriitorilor din România. A câștigat bătaii politice, ca deputat în Parlamentul Republicii Moldova și multe demnități i-au înfrumusețat biografia.

A fost tradus în multe limbi ale pământului. Așa că un ziar american l-a numit: unul dintre cei mai de seamă poeți ai lumii! A fost un luptător, dar a fost învins de nevăzut, la 72 de ani, în 12 martie 2021, într-un spital din Chișinău. Rămâne o figură ilustră în panteonul neamului căruia i s-a dăruit. Cred că oamenii mari își aleg popoarele, în mijlocul cărora au a se naște. și pentru care își dăruiesc ființa. Cum a fost fratele Nicolae Dabija. Promit că scrisul meu, până va avea putere, să nu-l uite. Nici Maramureșul din care și-a făcut iocană identitară.

Vasile Stoica, un mare patriot și luptător pentru Unire

Marele om de stat, de cultură și patriot român Vasile Stoica a fost neglijat și uitat în mod voit, aruncându-se praf peste viața și opera sa, iar în primii ani după 1945 a fost victima bolșevismului din interior la comanda directă a Moscovei, care nu putea să tolereze personalitățile proeminente, care au realizat România Mare, în sfânta zi de 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia.

Vasile Stoica aparține generației de aur a diplomației române din perioada delimitată de cele două Congrese Mondiale ale Păcii din 1919 – 1920 și 1946 și de Tratatul de Pace din 1919 – 1923 și 1947. Vasile Stoica a fost și mai mult decât atât, unul dintre reprezentanții străluciți ai diplomației românești, mai bine zis un adevărat model românesc. Cunoscutul Anuar Diplomatic și Consular din anul 1942 l-a inclus pe Vasile Stoica în rangul miniștrilor plenipotențiarilor clasa întâia, în tabloul corpului diplomatic al Ministerului Regal al Afacerilor Străine din București, alături de Victor Cădere, Vasile Grigorcea, Raoul Bossy, Ion Christu, Gheorghe Davidescu sau Frederic Nanu, cu toții lansați sau activând sub ministerele strălucitelor Take Ionescu, I. G. Duca, Nicolae Titulescu, Grigore Gafencu sau Mihai Antonescu, dintre care, desigur, nici unul nu are nevoie de vreo recomandare, în același breviar.

Un brav român din Ardeal

Vasile Stoica s-a născut la 1 ianuarie 1889 în localitatea Avrig, din județul Sibiu într-o familie de țărani destoinici, părinții săi fiind Gheorghe și Maria. A urmat școala elementară în localitatea natală, apoi a făcut temeinice studii liceale la Sibiu și Brașov, iar cele superioare la Universitatea „Eötvös Lorand” din Budapesta în perioada 1909 – 1913, apoi Paris și București, devenind licențiat în litere. Vasile Stoica a funcționat ca profesor la Sibiu, apoi ca redactor la cotidianul „Românul” din Arad.

La începutul Primului Război Mondial, a fost mobilizat cu gradul de sublocotenent în Armata Austro-Ungară, dar peste puțin timp a trecut în România, militând alături de Take Ionescu și Nicolae

Filipescu, în ampla campanie filoantantistă. Vasile Stoica a fost o personalitate de vastă cultură, poliglot, cunoscând fluent 14 limbi străine.

Vasile Stoica s-a impus prin scris și prin fapte în marea acțiune pentru recunoașterea internațională și consacrarea României Mari. Într-o declarație personală păstrată în dosarul său personal din anul 1947 spune: „Eu am fost cel care a redactat Proclamația către Țară și Armată a regelui Ferdinand cu prilejul intrării României, în august 1916 în războiul Unității Naționale din anii 1916 – 1919”. Vasile Stoica s-a înrolat în Armata Română și fiind rănit, a fost decorat cu medalia „Virtutea Militară”.

La 18 aprilie 1917, potrivit Deciziei Guvernului Ionel I.C. Brătianu și a Marelui Cartier General Militar Român, Vasile Stoica împreună cu „Leul de la Șișești” Vasile Lucaciu și preotul Ioan Moța au prezentat opiniei publice nord-americane adevărul despre acțiunea României în Primul Război Mondial, apoi pentru reunirea voluntarilor români ardeleni din Lumea Nouă, în cadrul legiunii aflate sub drapel american pe frontul din Franța (peste 15000 de voluntari).

Activitatea din S.U.A

Vasile Stoica și Vasile Lucaciu au avut o cooperare fructuoasă cu toți emigranții români, în primul rând cu Epaminonda Lucaciu, Dr. Nicolae Lupu și Ludovic Mrazec. Vasile Stoica a avut o strânsă colaborare cu celebrele cotidiane nord-americane și The New York Times, The Washington Post, The New York Herald Tribune, The New Republic, The Literary Digest.

La începutul lunii iulie 1917, Vasile Stoica și Vasile Lucaciu au fost primiți de Robert Lansing, liderul Departamentului de Stat al S.U.A. și de N. Baker, titularul Apărării Americane, pentru ca la confluența anilor 1917 – 1918, să efectueze un amplu turneu de conferințe pe teritoriul american. Deosebit de fructuoase au fost întâlnirile cu fostul președinte Theodore Roosevelt sau cu unii dintre „monștrii sacri” ai presei americane de la The Washington Post și The New

York Times. Ei au fost primiți și de președintele S.U.A., Woodrow Wilson, celebrul autor al celor „14 puncte”, prezentate Congresului American la data de 26 Decembrie 1917.

La 22 iunie 1918, ei au participat la fondarea Ligii Naționale a Românilor din America, al cărei președinte a fost ales Vasile Stoica. La 13 septembrie 1918, Liga a fuzionat cu Comitetul Național Român din Transilvania și Bucovina, fondat la Paris în anul 1917, sub președinția lui Traian Vuia. După 20 septembrie 1918, odată cu formarea Consiliului Național al Unității Române, dirigit de Take Ionescu, și alți numeroși ardeleni ca Vasile Lucaciu, Octavian Goga, Taian Vuia, precum și liderii emigrației române din America, s-au integrat în marea bătaie pentru Unirea cea Mare și Sfântă.

Datorită unei bogate experiențe în relații externe, la 18 ianuarie 1919, Vasile Stoica a fost cooptat la propunerea lui Ionel I. C. Brătianu ca ofițer al său de legătură cu delegația britanică și americană. Din acel moment, Vasile Stoica a debutat în activitatea diplomatică care s-a prelungit până în anul 1947. La București, în anul 1947, România era sub supunerea totală economică, socială și politică a U.R.S.S., care acționa prin cominterniștii Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu și alți alojeni. La Ministerul de Externe a fost impusă Ana Pauker, Centrala a fost dezafectată de elementele burghezo-moșieresti și coplesită cu „cadre noi diplomatice”, români și alojeni, toți fiind agenți și unelte la dispoziția Rusiei Sovietice, ca de altfel în toate țările Europei de Est.

În iulie 1921, Vasile Stoica a pătruns în Ministerul Afacerilor Străine din București. Apoi el a îndeplinit funcții de ambasador al României în Lituania, Letonia, Estonia, Albania și Bulgaria, a fost și cel dintâi ambasador în Turcia. În perioada 1945 – 1946, a fost desemnat Secretar General al Centralei, apoi ambasador la Haga, precum și delegat la Conferința de Pace de la Paris. În anul 1947, a fost rechemat de la post și a fost eliminat odată cu comunizarea forțată a Centralei de către U.R.S.S. Într-o altă declarație din dosar, Vasile Stoica a scris

despre idealurile fundamentale ale lui și ale generației sale strălucite: „Am trăit modest, dar demn, sunt un om de caracter și de linie dreaptă. Mi-am făcut cariera de la coarnele plugului țărănesc până la cele mai înalte grade diplomatice prin muncă, talent și hărnicie, îmi ador țara și poporul meu românesc, căruia i-am servit cu devotament neclintit toată viața mea. Am fost un pasionat al carierei mele, convins că numai cu pasiune poți realiza o operă atât de importantă”.

După o perioadă de 25 de ani de activitate diplomatică, Vasile Stoica a fost alungat din Ministerul Afacerilor Străine și a suportat infernul, la fel ca și alți iluștri contemporani. Pentru Vasile Stoica au urmat șase ani de închisoare între anii 1948 – 1954, apoi trei ani de temnelnică libertate, și apoi din nou condamn la 10 ani de temniță grea. A murit în închisoarea Jilava la 27 iulie 1959.

În afară de rezultatele sale remarcabile în diplomație, de contribuțiile sale în presă ori de paginile memorialistice tratând perioada Primului Război Mondial, Vasile Stoica a lăsat în urma lui un bogat și apreciat fond de documentare, adăpostit sub un strat gros de praf, în Arhivele Naționale ale României.

Activitatea publicistică a lui Vasile Stoica a fost și rămâne ca un arc peste timp, un exemplu pentru fiecare român din Ardeal. Printre lucrările esențiale amintim Ș Habsburgii și România, București, 1915; Suferințele din Ardeal, București, 1916; Basarabia, Dobroja, New York, 1919; The Romanian Question, Pittsburgh, 1919; The Romanian Nation a Century of Western Latin Civilization in Eastern Europe, 1919; Paginile memorialistice în America pentru cauza românilor, București, Editura Universul, 1926; O lămurire cu propagandă noastră în America; Scrisoare către Anton Bibescu, ministrul român la Washington, București, 1924; Un episod de acum 25 de aniș Ample rapoarte diplomatice, sinteza menționată din 1937 privind problema propagandei Materiale pregătite la Ministerul Afacerilor din București pentru participarea României la Conferința de Pace de la Paris, 1946; Articole în paginile presei Nord-

Americane în cursul misiunii din 1917 – 1918, Romanian Question, The Romanian Nation and The Romanian Kingdom.

Dintre toate lucrările sale, netăgăduit, cea mai distinctă atenție a fost rezervată cărții Suferințele din Ardeal, care a înregistrat deja trei ediții, București, 1916 – 1917 și la Cluj-Napoca în 1994. La Editura Vicovia din Bacău va apărea cea de-a patra ediție. În prefața scrisă pe când autorul se afla în America, la Washington, 1 noiembrie 1917, se spune: „Stăpânirea ungurească și nemțească pentru noi românii e moarte sigură”.

Datoria noastră a tuturor în aceste zile fără seamăn în istoria omenirii este să punem la îndemâna celor ce se luptă pentru dezrobirea noastră toate puterile de care dispunem. Din jertfele avutului și a sângelui nostru va răsări un neam românesc liber, o Românie puternică, ale cărei hotare, de la apele Nistrului până în pusele Tisei, vor cuprinde pe toți cei ce vorbesc dulcea limbă românească”.

Făurirea Statului Național Unitar Român de la 1 Decembrie 1918 a fost precedată de întreite clipe astrale. Vasile Stoica a lăsat prin scris următoarele: „Un lucru de acum încolo e sigur: Ardealul cu toate pământurile românești de sub stăpânirea ungurească și austriacă, cu Banatul, cu Biharia, cu Sălajul, Sătmarul, Maramureșul și Bucovina vor fi eliberate și împreunate cu România de azi, alcătuind astfel laolaltă un mare și puternic Stat Românesc independent și democratic. Tratatul, pe care la intrarea sa în război l-a încheiat România cu Aliații, înainte de toate cu Franța, Anglia, Italia și apoi cu Rusia și pe care l-a aprobat în declarația sa de război și marea republică a Statelor Unite din America, garantează Regatului României, stăpânirea tuturor acestor ținuturi românești, iar biruința Aliaților, ale căror izvoare de muniții și de arme, de bani și de oameni sunt nesecate, e așa de sigură, precum e sigur că răurile niciodată nu curg în deal spre vârful munților”.

Prof. dr. Ioan Corneanu
Lacrima Teocan Istrăuan
Mircea Pirlea

Ultima vizită în străinătate a familiei imperiale ruse Romanov, înaintea asasinării, a fost în România, la Constanța, în luna iunie a anului 1914. Parțial în vederea unei căsătorii, parțial pentru a câștiga adeviziunea țării în eventualitatea unui război, călătorind cu iahtul la Constanța, pentru a se întâlni cu bătrânul rege Carol, cu moștenitorul lui, Ferdinand, și cu Missy. Fetele erau vesele și excesiv de bronzate din Crimeea, Aleksei era chipes, dar oarecum răsfățat, iar cât despre Nicky, Missy menționa cât de adorabil era, însă când Romanovii au plecat "nici nu mi-am imaginat că nu aveam să ne mai întâlnim vreodată", menționează verișoara țarului Nicolae al II-lea, nimeni alta decât Regina Maria (numita Missy de apropiatii familiei).

Gloria și decăderea dinastiei Romanovilor

O familie antică, romanovii au condus Rusia timp de trei sute de ani (1613 - 1917)

Dinastia care a condus Rusia timp de trei secole, își are începuturile în anul 1613, odată cu alegerea de către un consiliu de boieri a tânărului Mihail Romanov, nepotul lui Ivan cel Groaznic, în vârstă de numai 16 ani. Nu se poate vorbi de dinastia Romanovilor, ca importantă istorică, fără a-l menționa pe Petru cel Mare (1682-1725), ce a înfăptuit numeroase reforme, sub comanda sa construindu-se Sankt Petersburgul.

Familia Romanov împărțeau originea lor cu o mulțime de alte familii nobile din Rusia. Cel mai vechi membru al familiei a fost Andrei Kobyla, un boier în slujba lui Simeon I al Moscovei. Generațiile de mai târziu i-au atribuit lui Kobyla cea mai ilustră genealogie. O genealogie a secolului al XVIII-lea a susținut că el a fost fiul prințului prusac Glanda Kambila, care a venit în Rusia în a doua jumătate a secolului al XIII-lea, fugind de invadatorii germani. Într-adevăr unul dintre liderii rebeliunii prusace vechi din 1260-1274 împotriva Ordinului Teutonic a fost numit Glande.

Originea sa reală a fost mai puțin spectaculoasă. Unii membrii din rudele sale au avut ca porecle, termeni preluați din cai sau alte animale domestice, sugerând astfel coborârea de la una dintre ramurile regale. Unul dintre fiii lui Kobyla, Feodor, un boier de la casa boierească al lui Dimitri Donskoi, a fost poreclit Koshka (pisică). Urmașii săi au preluat numele Koshkin, apoi l-au schimbat în Zakharin, iar o altă familie l-a despărțit mai târziu în: Zakharin-Yakovlev și Zakharin-Yuriev. În timpul domniei lui Ivan cel Groaznic, fosta familie a devenit cunoscută sub numele de Yakovlev, în timp ce nepoții lui Roman Zakharin-Yuriev și-au schimbat numele în Romanov.

Un nume de-a lungul istoriei

Averile familiei au crescut atunci când fiica lui Roman, Anastasia Zakharyina, s-a căsătorit cu Ivan al IV-lea în februarie 1547. Când soțul ei și-a asumat titlul de țar, ceea ce însemna literalmente "Cezar", ea a fost încoronată prima țarină. Căsătoria lor a fost extrem de fericită, însă o moarte prematură și misterioasă în 1560 a schimbat caracterul lui Ivan. Suspectându-i pe boieri că i-au asasinat soția mult iubită, țarul a început un regim de teroare împotriva lor. Băiatul cel mare al Anastasiei, Ivan, a fost ucis de către țar într-o ceartă mai aprigă. Cel mai tânăr, Feodor, un prinț pios, dar letargic, a moștenit tronul după încetarea din viață a tatălui său.

De-a lungul domniei lui Feodor, guvernarea Rusiei a fost contestată între cumnatul său, Boris Godunov, și verii lui din familia Romanov. La moartea lui Feodor care nu a avut moștenitori, linia veche de 700 de ani (Moscova Ruriks) a ajuns la capăt. După o luptă lungă, grupul lui Boris Godunov a trimis în fața Romanovilor, iar cel dintâi a fost ales noul țar în 1599. Războiul lui Godunov asupra Romanovilor a fost teribil: toată familia și rudele sale au fost deportați în colțurile îndepărtate ale Rusiei de Nord și Urali, unde majoritatea dintre ei au murit de foame sau în lanțuri. Liderul familiei, Feodor Nikitici Romanov, a fost exilat la Mănăstirea Antoniev Siysky unde a fost forțat să depună jurăminte monarhale cu numele de Filaret.

Averea Romanovilor s-a schimbat dramatic odată cu căderea dinastiei Godunov, în iunie 1605. Ca fost lider al grupului anti-Godunov și vărul ultimului țar legitim, Filaret Romanov a fost căutat de impostorii care au încercat să pretindă

Țarul Nicolae al II-lea alături de soția sa, țarina Alexandra, și cei cinci copii, Olga, Tatiana, Maria, Anastasia și Alexei

Biserica din Yekaterinburg, construită pe locul casei unde ultimul țar și familia sa au fost uciși

moștenirea Rurik și tronul în Timpurile turburi. Falsul Dimitri I l-a făcut metropolitan iar falsul Dimitri al II-lea l-a ridicat la demnitatea de patriarh. După expluzarea polonezilor din Moscova în 1612, Zemsky Sobor a oferit coroana rusească mai multor prinți Rurik și Gedimin, însă mulți dintre ei au refuzat onoarea.

Când s-a oferit coroana, fiul lui Filaret, Mihail Romanov în vârstă de 16 ani, a părăsit Mănăstirea Ipatiev din Kostroma, izbucnind în lacrimi de frică și disperare. În cele din urmă a fost convins să accepte tronul de către mama sa, Ksenia Ivanovna Șestova, care l-a binecuvântat cu imaginea Sfântului Teodor. Simțind cât de nesigur era tronul său, Mihail a încercat să evidențieze legăturile sale cu ultimii țari Rurik și a cerut sfatul Ambasadei Pământului pentru fiecare problemă importantă. Această strategie s-a dovedit de succes. Primii Romanovii au fost iubiți de populație.

Criza dinastică

Mihail a fost succedat de fiul său Alexei, care a condus țara în liniște prin numeroase probleme. La moartea sa, a existat o perioadă de lupte dinastice între copiii lui concepuți cu prima sa soție, Maria Ilyinichna Miloslavskaya și a fiului său din cea de-a doua căsătorie cu Natalia Kirilovna Narișkina, viitorul Petre cel Mare. Noi lupte dinastice au urmat după moartea lui Petre. Singurul său fiu

legea semi-salică ca regulă de succesiune la tron, care necesita credința ortodoxă pentru monarhi și dinastii, precum și pentru consoartele monarhilor și a celor mai apropiați moștenitori în linie.

Mai târziu, Alexandru I, răspunzând la căsătoria morganatică a fratelui și moștenitorului său, a adăugat cerința care impunea tuturor membrilor dinastiilor rusești în linie masculină să fie egali din naștere.

Pavel I a fost asasinat în palatul său în Saint Petersburg. Alexandru I l-a urmat la tron și mai târziu a murit fără a lăsa nici un moștenitor de sex masculin. Fratele său, Nicolae I, i-a urmat la tron. Nicolae I a avut patru fii, educați pentru o eventuală guvernare a Rusiei și pentru cariere militare de succes.

Alexandru al II-lea, fiul lui Nicolae I, a devenit următorul împărat rus în 1855, în mijlocul războiului Crimeei. Alexandru a considerat că sarcina lui era de a menține pacea în Europa și Rusia. Cu toate acestea, el credea că doar o țară cu o armată puternică ar putea păstra pacea. Acordând o atenție deosebită armatei, oferind mai multă libertate Finlandei și eliberând iobagii în 1861, el a câștigat mai mult sprijin popular.

Alexandru al II-lea a fost urmat de fiul său, Alexandru al III-lea, al doilea țar Romanov care a fost responsabil pentru reforme conservatoare în Rusia. Niciodată menit să fie împărat, el a fost educat și pregătit pentru a conduce statul abia după ce a murit fratele său mai mare, Țareviul Nicolae. Această lipsă de educație e posibil să-i fi influențat politica, precum și cea a fiului său, Nicolae al II-lea. Alexandru al III-lea, temându-se de soarta pe care o avusese tatăl său, a întărit regula autocratică în Rusia. Multe dintre reformele liberale impuse de Alexandru al II-lea erau schimbate de fiul său. La moartea fratelui său, nu a moștenit doar tronul, ci și o logodnică, prințesa daneză Maria Feodorovna. În ciuda naturii contrastate, căsătoria a fost considerată armonioasă, producând șase copii și dobândind reputația de primul țar care nu și-a luat amantă.

Fiul său mai mare, Nicolae, a devenit împărat la moartea lui Alexandru al III-lea, decedat la 49 de ani din cauza unei boli la rinichi. După o lună de la înmormântarea tatălui său, Nicolae s-a logodit cu Alix de Hesse-Darmstadt, nepoata favorită a reginei Victoria a Angliei. Deși era un om inteligent și bun la suflet, a fost tentat să lase intacte politicile dure ale tatălui său. Cu toate acestea, când a preluat controlul asupra armatei în timpul Primului Război Mondial, soția sa a încercat să influențeze afacerile guvernamentale. Devotamentul bine-cunoscut al său a rănit reputația dinastiei în timpul războiului, atât din cauza originii sale germane cât și din cauza relației unice cu Rasputin. Fiul lor, Alexei, moștenitorul mult așteptat al tronului, suferea de crize de agonie și sângerări prelungite.

Prăbușirea și execuția Țarului

Revoluția din februarie 1917 a dus la abdicarea lui Nicolae al II-lea în favoarea fratelui său Marele Duce Mihail Alexandrovici. Acesta din urmă a refuzat să accepte autoritatea imperială care delega guvernul provizoriu în așteptarea unui viitor referendum. Această acțiune a încheiat în mod eficient dinastia Romanov. Alexei l-a urmat pe Nicolae al II-lea ca împărat al Rusiei, deși a rămas prizonier pentru restul vieții sale scurte. Unchiul său Mihail a devenit împărat abia după moartea lui Alexei în 1918. Însă și Mihail se afla în captivitate și a fost executat de bolșevici în luna următoare. După Revoluția din Februarie, Nicolae al II-lea și familia sa au fost puși sub arest la domiciliu în Palatul Alexandru.

La data de 17 iulie 1918, autoritățile bolșevice care acționau la ordinele lui Iakov Sverdlov de la Moscova și condus la nivel local de către Filip Goloschekin și Iakov Zurovskz, l-au împușcat pe Nicolae al II-lea, pe rudele sale apropiate, și pe alți patru funcționari în pivnița Casei Ipatiev din Ekaterinburg.

Familiei i se spusese că aceștia trebuiau să facă niște fotografii pentru a demonstra poporului că încă sunt în viață. Membrii familiei au fost aranjați corespunzător și lăsați singuri pentru câteva minute, apoi au fost introduși pistolarii care au început să tragă. Fetele nu au murit de la primele focuri, deoarece gloanțele s-au prins în bijuteriile cusute în corsete și în rochii. Agresorii au încercat să le înjunghie cu baionetele, apoi au împușcat fiecare fată în cap de la mică distanță.

Trupurile au fost recuperate de către Armata Albă în 1918 care însă a ajuns prea târziu ca să-i mai salveze. Trupurile au fost așezate în sicrie și au fost plimbate prin Rusia în timpul luptelor dintre Armata Albă și Armata Roșie. În 1920 sicriile au fost îngropate într-o fostă misiune rusă de la Beijing. În 1981 Prințesa Elisabeta a fost canonizată de Biserica Ortodoxă Rusă din afara Rusiei, iar în 1992 de către Patriarhia Moscovei. În 2006, reprezentanții ai familiei Romanov făceau planuri de a reinmormânta rămășițele în altă parte.

Influența lui Grigori Rasputin

Țareviul Alexei suferea de hemofilie, boală pe care o moștenise de la străbunica sa pe linie maternă, regina Victoria. Rasputin a fost considerat de către țarul Nicolae al II-lea și țarina Alexandra ultima speranță pentru vindecarea copilului lor. Cei doi părinți au căutat neîncetat un tratament pentru însănătoșirea fiului lor și, în 1905, au apelat la carismaticul țaran să-l vindece pe bolnav. Se spunea că Rasputin avea puterea de a vindeca prin puterea rugăciunilor și se pare că, într-adevăr, starea țareviului s-a îmbunătățit într-o oarecare măsură. Septicii au pretins că el ar fi obținut ceva rezultate prin intermediul hipnozei. Se povestește că în timpul unei crize grave a țareviului, Rasputin, aflat în acel moment în casa sa din Siberia, ar fi reușit să-i ușureze suferința copilului aflat în Petrograd prin intermediul rugăciunilor.

Țarul și țarina îl considerau pe Rasputin un om al lui Dumnezeu și un profet, iar țarina credea sincer că Dumnezeu vorbește prin gura lui Rasputin. Această relație poate fi apreciată și în contextul relației tradiționale, vechi și foarte puternice între Biserica ortodoxă rusă și pătura conducătoare a imperiului.

Influența lui Rasputin asupra familiei Romanov a fost folosită de politicienii și ziaristii care voiau să aducă un afront la adresa cinstitei dinastiei, să-l facă pe țar să renunțe la puterea absolută și să separe biserica de stat. Rasputin a contribuit fără să vrea la propagandă, intrând în dispute publice cu clericii, pe tema influenței pe care o avea la curte și a modului desfrânat de viață. Nobili din poziții importante pe lângă țar și unele partide politice din Dumă au cerut în mod răspicat îndepărtarea lui Rasputin de la curte. În mod necugetat, Rasputin a făcut să scadă respectul pentru țar în rândul supușilor săi.

Despre acest imperiu, despre această familie, despre acești oameni se pot spune și se pot scrie multe. Poveștile țarilor și a modului lor de viață au reprezentat un adevărat motiv de curiozitate pentru cei pasionați de istorie. Și este de datorita noastră să păstrăm vie amintirea oamenilor care au construit, cărămidă cu cărămidă, societatea în care astăzi trăim.

Raluca D.

Michele Morrone, actorul italian care a fermecat platourile de la Hollywood

Michele Morrone a devenit rapid celebru odată cu filmul "365 de zile". Actorul italian are o poveste de viață impresionantă. Până să ajungă unul dintre cei mai doriți bărbați din lume, Michelle avea o viață obișnuită.

Michele Morrone, cel care joacă rolul lui Massimo Torricelli, are 29 de ani și este actor și cântăreț. Născut în Melegnano, Italia, acesta a studiat teatrul la Teatro Fracchini Di Pavia.

În anul 2014, Michele Morrone s-a căsătorit cu Rouba Saadeh, o creatoare de modă din Italia, de care a divorțat patru ani mai târziu. Cei doi au împreună doi băieți, pe nume Marcudo și Brado.

Se pare că despărțirea de Rouba Saadeh l-a afectat emoțional pe Michele Morrone. Acesta a suferit de depresie și a fost pe punctul de a renunța la cariera artistică, refuzând pentru o perioadă să mai performeze. Mai mult decât atât, actorul italian s-a confruntat și cu probleme financiare, motiv pentru care a fost nevoit să lucreze ca grădinar, scrie republicworld.com.

„În urmă cu un an eram la un pas să renunț la tot, nu mai voiam să joc în filme. Am suferit de depresie după divorțul de soția mea. M-am angajat ca grădinar într-un sat, în care erau 1000

de locuitori, pentru a mă întreține, nu mai aveam niciun ban în buzunar. Dar viața e ciudată, când simți că ești la pământ, destinul îți pune în față o nouă provocare, iar dacă tu ești îndejuns de puternic, atunci o vei accepta. Întotdeauna să credeți în voi... întotdeauna”, a scris Michele Morrone într-o postare mai veche pe Instagram.

În ceea ce privește cariera sa, Michele Morrone a pornit timid, acceptând roluri mici. Cu timpul, după ce a câștigat experiență, italianul a primit chiar și roluri principale în piese de teatru. Dornic să se afirme, Morrone și-a încercat norocul și în lumea filmului, acolo unde a apărut în producții cinematografice precum „Il tempo di una sigaretta” sau „E la vita continue”.

Michele Morrone este poate unul dintre cei mai doriți bărbați după ce a interpretat rolul lui Massimo Torricelli, un cap al mafiei siciliene, din „365 DNI”.

Acesta are 29 de ani și pe lângă talentul actoricesc, este înzestrat și cu o voce minunată.

În prezent, actorul are o avere estimată la aproximativ 5 milioane de dolari, banii provenind atât din lumea cinematografică, cât și din contractele de imagine încheiate cu brand-uri de renume internațional.

Paris Hilton a fost cerută în căsătorie

Paris a anunțat logodna cu iubitul Carter Reum cu care are o relație de un an. Pentru Paris este a patra oară când se logodește, dar de data aceasta pare mai hotărâtă ca oricând să ajungă la altar.

„Când îți găsești sufletul-pereche nu doar știi asta - o simți!”, a scris Paris pe Instagram, dând vestea logodnei. Cererea în căsătorie s-a petrecut în cel mai romantic mod posibil - pe plajă, la apus. „Eu și iubirea mea am rămas împreună de la prima noastră întâlnire, iar de ziua mea, el a pregătit o vacanță într-un paradis tropical”, a povestit Paris împrejurările în care Carter a îngenuncheat și i-a dăruit inelul.

Interesant este că cei doi au început să fie împreună după 15 ani de prietenie. Absolvent al Columbia University, Carter conduce două companii, printre care VEEV Spirits, care comercializează băuturi alcoolice produse cu ingrediente

organice.

„Am spus da pentru veșnicie. Nu există altcineva cu care mi-aș fi dorit să petrec veșnicia”, a mai scris Paris.

Pentru ea este a patra logodnă - după cea cu Jason Shaw în 2002, cu Paris Latsis în 2005 și cu actorul Chris Zylka, în 2018.

Paris Hilton este o celebritate din Statele Unite ale Americii și o moștenitoare a imperiului financiar constituit din hotelurile Hilton, precum și a celorlalte proprietăți imobiliare ale tatălui său. Pe lângă faptul că este o persoană foarte mediatizată, ea este fotomodel și actriță. Ea a fost descrisă drept o „celebutantă”, un amestec inedit de „celebritate” și „debutantă”.

Bunicii paterni sunt președinții lanțului hotelier Barron Hilton și soția sa, fosta Marilyn Hawley, iar străbunicii paterni au fost fondatorii hotelurilor Hilton Conrad Hilton și prima sa soție, Mary Barron.

Când Conrad Hilton a decedat în

1979, el nu le-a lăsat prin testament nimic copiilor săi sau celorlalți descendenți.

Barron Hilton a contestat această decizie și a câștigat în 1988. Conform revistei Forbes în 2005, valoarea netă a averii lui Barron Hilton era estimată la puțin peste 1 miliard de dolari americani, din care se așteaptă ca Paris să moștenească puțin mai mult de 50 de milioane de dolari.

În copilărie Hilton s-a mutat între mai multe case exclusiviste, incluzând aici un apartament în hotelul Waldorf-Astoria din Manhattan, Beverly Hills și the Hamptons. În momentul de față, părinții săi dețin o casă estimată la 30.5 milioane de dolari în Bel Air, o proprietate de 12.3 milioane în the Hamptons, precum și o casă de 10 milioane pe colinele de la Hollywood (Hollywood Hills) în care ea și sora ei stau pentru a avea parte de intimitate și de acces rapid la cluburile din Los Angeles.

Gal Gadot va deveni mămică pentru a treia oară

Actrița Gal Gadot, cunoscută pentru rolurile din filmele „Wonder Woman”, a anunțat, la începutul lunii martie că este din nou însărcinată.

Gadot, în vârstă de 35 de ani, a anunțat sarcina într-o postare pe Instagram. Alături de o fotografie în care apar soțul ei, Jaron Varsano, și cele două fiice ale lor, Alma (9 ani) și Maya (3 ani), ea a scris: „Iată-ne din nou”. Postarea a fost apreciată de fanii actriței, adunând peste 3,8 milioane de aprecieri. Anunțul vine la o zi după ce ea s-a numărat între starurile care au prezentat câștigătorii Globurilor de Aur.

Gal are încă două fetițe: Alma, în vârstă de 9 ani și Maya, în vârstă de 3 ani. Gal Gadot-Varsano este o actriță de cinema și model israelian, născută la 30 aprilie 1985. Ea este cunoscută, în primul rând cunoscută pentru rolul Wonder Woman în DC Extins Univers, începând cu Batman v Superman: Dawn of Justice (2016), continuând în Wonder Woman (2017), și în Justice League. Ea este imaginea parfumului Gucci, modelul Bambus.

La vârsta de 19 ani, Gal Gadot a câștigat concursul de frumusețe Miss Israel 2004. Apoi a concurat la Miss Univers 2004, în Ecuador. Timp de doi ani, și-a efectuat serviciul militar, apoi a studiat dreptul.

Actrița Gal Gadot a jucat în mai multe filme, între care „Wonder Woman”, dar

și în seria „Fast and Furious”. De asemenea, anul acesta ea va putea fi văzută în „Death on the Nile” a lui Kenneth Branagh. Gal Gadot apare și în „Zack Snyder's Justice League”, lansat tot în acest an. Actrița urmează să facă parte din distribuția pentru remake-ul „Cleopatra”, dedicată celebrei regine din Egipt. De asemenea, ea va apărea și în „Wonder Woman 3”.

Succesul primelor două filme „Wonder Woman” a convins Warner Bros. să înceapă lucrul la cel de-al treilea și ultimul film din serie. La doar trei zile după ce „Wonder Woman 1984” a ajuns simultan în cinematografe și pe HBO Max, reprezentanții Warner Bros. au declarat că va fi produs și cel de-al treilea film din serie.

„În timp ce fanii din întreaga lume continuă să o simpatizeze pe Diana Prince, având în vedere performanța din primul weekend de la lansare a filmului Wonder Woman 1984, suntem încântați să putem continua povestea ei cu adevăratele noastre Wonder Women - Gal și Patty, care vor reveni să concluzioneze trilogia mult planificată”, a declarat Toby Emmerich, președintele Warner Bros.

În ciuda pandemiei, perioadă în care cinematografele s-au închis, pelicula „Wonder Woman 1984” este deja un real succes. Filmul a reușit să obțină cele mai mari încasări în prima zi la box office de la începutul pandemiei.

